

Täysistunto

Torstai 18.10.2018 klo 16.00—19.11

2.4. Suullinen kysymys lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ehkäisystä (Mika Niikko ps) Suullinen kysymys SKT 164/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Seuraava kysymys, edustaja Niikko.

Keskustelu

16.34 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Mediasta saa lähes päivittäin lukea lasten ja nuorten seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä siitä seuranneista mitättömistä tuomioista. Jotain on pielessä, kun jopa pahoista sanoista saa kovempia tuomioita kuin lapsen kajoamisesta.

Olemme varmasti kaikki tässä salissa yhtä mieltä siitä, että ensisijaista lasten hyväksikäytön vastaisessa työssä on ennaltaehkäisy. Tällä hetkellä laki kuitenkin estää rikosentorjuntaa. Lyhyessä, alle kolmen kuukauden työsuhteessa olevilta työntekijöiltä ei saa kysyä rikosrekisteriotetta. Aiemmin muun muassa Vantaa tarkisti myös näiden sijaisten taustat, kunnes sai tämän talon, eduskunnan, oikeusasiamieheltä nuhteet lainvastaisesta toiminnasta. Tämän korjaamiseksi tarvitaan lakimuutos, josta muun muassa perussuomalaisten edustaja Savio on tehnyt aloitteen. Asia on tärkeä ja kiireellinen, koska pelkästään pääkaupunkiseudun päiväkodeissa on töissä päivittäin 500 sijaista, puhumattakaan esimerkiksi lasten leireistä ja kerhoista, joissa toimii tuhansia vapaaehtoisia. [Puhemies: Kysymys?] Arvoisa ministeri, mitä sanotte heille, jotka haluavat suojella lapsia rikoksilta mutta joita kielletään tekemästä se, ja mitä aiotte tehdä tämän asian korjaamiseksi?

16.35 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eritäin aiheellinen kysymys. Suomessa rikosrekisteriotetta käytetään hyvin laajastikin eri oppilaitoksissa, hoitolaitoksissa ja muissa, missä virkamiehet ja muut toimijat työskentelevät lasten kanssa. Meidän salin yhteinen näkemys on varmasti se, että lapsia täytyy suojella henkilöiltä, keillä on pahat aiheet mielessä. Tämän takia rikosrekisteri on yksi keskeinen elementti siinä, että kyetään tarkistamaan henkilöiden taustat. Mutta samaan aikaan tarvitaan paljon muitakin toimenpiteitä, niin että ongelmia ei tapahdu. Nyt siitä, miten näihin lyhyisiin työsuhteisiin ja virkasuhteisiin kesäleireillä ja muilla saataisiin rikosrekisteriote käyttöön tai jotenkin muuten kyettäisiin varmistamaan henkilön taustat nykyistä paremmin, olen käynnistänyt työn oikeusministeriössä, ja pyrimme tekemään mahdollisimman nopeasti työn, niin että siihen asiaan saadaan jonkinlainen selvyys, korjaus. Rikosrekisteriotteen ottamisessa on tietyt kriteerit, [Puhemies koputtaa] koska siihen liittyy henkilön yksityisyydensuojan liittyviä asioita, [Puhemies: Aika!] mutta samalla täytyy sanoa, että lapsien suojelu on kenties vähän painavampi asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.36 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos ministerille tästä vastauksesta. Hyvä, että toimiin on ryhdytty. Kysyn kuitenkin siitä, kun internetissä lapsiin kohdistuva hyväksikäyttö yleistyy jatkuvasti ja perussuomalaisten hallitusvastuun aikana aloitettiin lasten hyväksikäytön vastainen projekti, niin sen kuitenkin, ikävä kyllä, keskusta, kokoomus ja siniset jäädyttivät vuonna 2017. Samana syksynä hallitukselta löytyi kuitenkin 34,5 miljoonaa euroa vihapuheen ja ääriliikkeiden torjuntaohjelmaan. Nettipedofilian vastaiseen projektiin ei liennyt edes parinsadantuhannen euron jatkorahoitusta, vaikka silläkin olisi poliisin mukaan päästy merkittäviin tuloksiin uusien laitteiden ja ohjelmistojen myötä. Tämä tuli ilmi hallinto- ja turvallisuusjaoston kuulemisessa. Arvoisa ministeri, kiinnostavatko hallitusta nämä lapset ja nuoret, joiden koko elämä särkyä tällaisten rikosten vuoksi? Aiotteko ensi vuoden budjetissa korjata poliisien resurssit tässä äärimmäisen tärkeässä asiassa?

16.37 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin edustaja Niikolle erittäin tärkeään aiheeseen tarttumisesta. Poliisin kohdalla tehdään parhaillaan ennalta ehkäisevän työn strategiaa, jossa yksi painopiste on nimenomaan lähisuhdeväkivalta ja lapsiin ja nuoriin kohdistuva hyväksikäyttö ja väkivalta kaikissa niissä yhteisöissä, joissa he toimivat. Valitettavastihan hyväksikäyttötilanteita, myös seksuaalisen hyväksikäytön osalta, on eri tilanteissa, jopa lapsia hoitavissa instituutioissa, kuten tässä on mainittu, mutta myös perheissä, joissa ehkä numeerisesti, volyymltaan se suurin tragediatilanne on. Meidän on todella pystyttävä pari piirua enemmän siirtämään painopistettä ennaltaehkäisyyn, oli kyse väkivallasta yleensä tai erityisesti esimerkiksi perheiden sisäisiin tragedioihin puuttumisesta, mikä meidän perinteisessä kulttuurissa ei ole ollut vahvaa. Meidän pitää pystyä tässä etenemään, [Puhemies: Aika!] ja tätä työtä tehdään ennalta ehkäisevän työn strategian sisällä.

16.39 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten edustaja Niikko nosti esiin erittäin tärkeän aiheen. Esimerkiksi päiväkoteihin joudutaan palkkaamaan myös lyhytaikaisia sijaisia, joiden rikostaustaa työnantajalla ei siis ole halutesaan oikeutta tarkastaa, ja tämä rikostaustan selvittämistä rajoittava, työsuhteen vähimmäiskeston liittyvä kolmen kuukauden sääntö onkin herättänyt aiheellista hämmästyä ja hämmennystä vanhempien keskuudessa. Myös lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila pitää lain nykytilaa varsin ongelmallisena, ja hän on todennut, että rikostaustaote tulisi voida vaatia jo ennakoivasti sijaisrekistereihin kirjautuvilta työnhakijoilta.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten esittämä tämän tilanteen korjaava lakimuutos kohentaisi lasten turvallisuutta, tarjoaisi vanhemmille mielenrauhaa ja parantaisi myös työnantajan tilannetta. Arvoisa oikeusministeri, mainitsitte perustaneenne työryhmän asiaa selvittämään, mutta voitteko luvata, että sen johtopäätökset johtavat konkreettisiin toimiin vielä tämän vaalikauden aikana?

16.40 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä vaalikaudella on nyt jo käynnistetty useita hankkeita ja otettu ne työkalut käyttöön, joita täällä lainsäätäjällä on olemassa lastensuojeluun eri menetelmien kautta: rikoslakiin tulee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

kiristystä lapsiin kohdistuvista seksuaalisista hyväksikäytöistä, on ennaltaehkäiseviä ohjelmia, ja nyt myös tämä rikosrekisteriotteen helpompi saatavuus tullaan mahdollisimman nopeasti selvittämään. [Mika Niikko: Hyvä!] Siinä ei ole mitään työryhmää varsinaisesti asetettu, vaan siinä virkamiehet ovat itse asiassa tekemässä jo työtä. Tulen ilmoittamaan mahdollisimman nopeasti johtopäätökset, miten kyetään selvittämään henkilöitten rikosrekisteri myös näissä hyvin lyhyissäkin työsuhteissa. Tarkoitus on se, että näissä tehtävissä ei työskentelisi ollenkaan sellaisia henkilöitä, joilla jotain epäilyttävää sieltä taustalta löytyy.

16.41 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rikoslaisissa on tällä hetkellä säädös siitä, että henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen suunnittelu on kriminalisoitu. Sen sijaan lapsen kohdistuvan seksuaalisen hyväksikäytön tai törkeän seksuaalisen teon suunnittelua ei ole rikoslaisissa kriminalisoitu. Tämä aiheuttaa sen, että vaikka poliisi tietäisi, että näin on käymässä ja saisi esimerkiksi nettiviesteistä luettua sen, että yksi on myymässä lasta ja toinen on ostamassa, mutta jos ei tätä ostotapahtumaa ole tapahtunut eikä tekoa ole tehty, niin se joka haluaisi ostaa lapsen itsellensä käytettäväksi hyväksisi seksuaalisesti, jää täysin tuomitsematta. Rikosta ei ole tapahtunut, kun asiaan ryhtymistä ei ole tapahtunut vaan on pelkästään suunniteltu. Onko tarkoitus nostaa tämä asia rikoslakiin?

16.42 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa pääsääntö on se, että rikoksen yrittäminen on myös rangaistavaa. Jos yrität tehdä vaikka lapsiin kohdistuvia törkeitä rikoksia, yritykset ovat lähtökohtaisesti rangaistavia. Mihin vedetään sitten se raja, että ajattelee jotain kielteistä, valmistele jotain päässään? Tämä on hyvin problemaattista oikeusvaltiossa. Meillä on joitain valmistelurikoksia, esimerkiksi terrorismin valmistelu tai tiettyihin vakaviin väliovtarikoksiin liittyvät kysymykset. Mutta mihin vedetään se raja, että et varsinaisesti ole pääsi sisältä ulos tehnyt joitain toimenpiteitä ryhtyäksesi rikokseen? Mikä on rangaistava teko? Rikoksen yritys eli konkreettiset toimenpiteet jo siihen suuntaan ovat rangaistavia tekoja, mutta nyt täytyy olla myös tarkkana siitä, että minkälaisia esimerkiksi ajatusrikoksia ruvetaan säätämään rangaistaviksi. Tämä on oikeusvaltiokysymys ennen kaikkea, ja tässä pitää olla äärimmäisen tarkkana.

16.43 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin tärkeää keskustelua, mutta tuossa edustaja Mika Niikko esitti kyllä harvinaisen mauttoman ja törkeän väitteen, että hallitus ei olisi kiinnostunut suojelemaan lapsia tämmöisiltä törkeiltä rikoksilta. Varmasti kaikki puolueet ja ryhmät tässä salissa haluavat suojella pienimpiä ja heikoimpia [Leena Meri: Tekoja!] täällä meidän maassamme ja yhteiskunnassamme näiltä kamalilta teoilta.

Arvoisa puhemies! Aina kun julkisuuteen tulee näitä karmaisevia rikoksia, karmaisevia seksuaalirikoksia naisia tai lapsia kohtaan, herää paljon keskustelua siitä, ovatko rangaistukset kohdallaan, tuleeko oikeita rangaistuksia teon vakavuuteen nähden, joka vaikuttaa sitten uhrin loppuelämään. On puhuttu siitä, pitäisikö raiskauksen tunnusmerkistöön tulla suostumuksen puute, että selkeästi se olisi se kriteeri. Rikosoikeuden täytyy olla selkeä kokonaisuus, selkeä järjestelmä, ja siksi kysyisinkin oikeusministeriltä: olisitko valmis uudistamaan koko rikoslain seksuaalirikoksia koskevan 20 luvun, niin että voitaisiin katsoa, minkälaisia rangaistuksia millaisistakin törkeistä teoista tulee tulla?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

16.44 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä vaalikaudella pyritään nyt syksyn aikana eduskuntaan tuotavilla lakiesityksillä muuttamaan suomalaisen rangaistuspolitiikan suuntaa niin, että uhri on jatkossa tärkeämmässä roolissa, [Oikealta: Hyvä! — Vihdoin!] että rikollisen lisäksi huomioidaan yhä vahvemmin uhri ja teon sovittaminen oikeudenmukaisella rangaistuksella. Tämä on ollut tämän hallituksen kriminaalipoliittisen linjan ja myös oman linjani kantava ajatus.

No mitä täytyy ensi vaalikaudella tehdä? Muun muassa seksuaalirikoksia koskeva lainsäädännön kokonaisuus täytyy varmastikin katsoa uudestaan, eli ovatko tietyt rangaistukset ja tunnusmerkistöt johdonmukaisessa suhteessa toisiinsa nähden. Koska ei riitä se, että julkisuudessa, ehkä välillä kovinkin sanankääntein, vaaditaan joitain tiettyjä asioita, vaan täytyy olla myös erittäin tarkkaan mietitty, minkälaisia tunnusmerkistöjä kirjataan rikoslakiin, jotta rikosvastuu tehokkaasti myös toteutuu aina siellä tuomioistuimen ratkaisussa asti — jotta rikosvastuu toteutuu jokaiselle, joka on vaikka seksuaalirikoksia tehnyt. Se ei riitä, että poliisi tutkii tehokkaasti, vaan syyttäjän pitää myös kyetä nostamaan syyte ja tuomioistuimen tuomitsemaan tehokkaasti. [Puhemies: Aika! Yritetään pysyä siinä minuutissa!] Muuten rikollisuutta ei voida torjua.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän kaksi lisäkysymystä — edustaja Laiho ja edustaja Niikko — ja yhteinen vastaus. Sitten mennään seuraavaan kysymykseen.

16.46 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasten suojaamisen kaidelta väkivallalta tulee olla lähtökohtana, oli se sitten fyysistä tai seksuaalista tai henkistä. Lapsella on oikeus turvalliseen ympäristöön sekä kotona että harrastuksissa, koulussa ja eri ympäristöissä.

Tässä on hankalaa se, että oikeusasiamies on muun muassa linjannut, että alle kolmen kuukauden työsuhteissa ei saa edes kysyä tätä rikostaustaotetta, mikä on erittäin harmillista. Olen tehnyt asiasta kirjallisen kysymyksen viime keväänä, ja nyt tässä ihan hiljattain jättänyt myöskin lakialoitteen, että tämä asia saataisiin korjattua myös lain tasolla, ja tähän tuli kannatusta yli puoluerajojen. [Ben Zyskowicz: Ilman muuta!] Toivoisin, että tämä menisi nyt eteenpäin ja saataisiin vielä tämän hallituskauden aikana. Onko siihen mahdollisuuksia?

16.46 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun on kiitoksen aika, silloin annan kiitosta, ja, ministeri Häkkänen, olette tehnyt erinomaista työtä tällä saralla, ja kunnioitan ja koko eduskunta kunnioittaa sitä. Kysymys ei ole siitä, että moittisin hallitusta tekemättömistä töistä.

Mutta tosiasiasa — kuulijoidenkin on hyvä tietää, että meillä on eduskunnassa sellainen kuin valtiovarainvaliokunta ja sen alla on jaostoja, ja itse olen puheenjohtajana hallinto- ja turvallisuusjaostossa, jossa näistä asioista ja budjeteista päätetään — 2016 perussuomalaisen ollessa hallituksessa me lisäsimme eduskunnan harkintaa käyttäen muutaman satatuhatta euroa poliisille nettipedofilian torjuntaan ja tutkimiseen. Nopeita toimenpiteitä, täsmätoimenpiteitä. Tuli syksy 2017, ja te tiedätte, mitä tapahtui ennen sitä. Silloin kun minä esitin saman jatkoa ja poliisit esittivät — he halusivat jatkaa tätä tehtävää, ja heillä oli valmiit toimenpiteet, miten he automatisoivat ja seulovat netissä ne kaikkein vaarallisimmat rikolliset ennaltaehkäisevällä työllä — mitä teki hallitus? Sinisten määrätietoilla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2018 vp

johtamisella romutitte ja pysäytitte sen hankkeen ettekä antaneet muutamia rahoja. [Leena Meri: Uskomatonta! — Välihuutoja]

Nyt on joulua tulossa taas. Nyt punnitaan puheet ja teot. [Puhemies: Aika!] Antakaa poliisille ne rahat, niin sitten olen puhunut ihan riittävästi.

Puhemies Paula Risikko: Ensin Häkkäselälle ja sitten Mykkäselälle. Lyhyet vastaukset, kiitos.

16.48 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totisesti kaikki toimenpiteet, joilla lapsia ja nuoria voidaan suojella siltä, että he eivät joudu seksuaalirikosten uhriksi, tullaan tekemään. [Leena Meri: Rahaa!] Myös edustaja Laihon hyvä aloite ja esitys siitä, että näitä rikosrekisteriotteita voitaisiin jatkossa nopeammin ja helpommin saada, tullaan nyt perkaamaan läpi, ja tulen ilmoittamaan mahdollisimman nopeasti vastauksen.

Samaan hengenvetoon täytyy sanoa se, että myös kaikkien muiden viranomaisten täytyy tässä asiassa vielä enemmän valpastua. Kyse on monesti siitä, että sosiaalihuollon piirissä tai kouluelämässä havaitaan lapsesta niitä ilmiöitä, jotka antavat indikaatioita ja hälytysmerkkejä siitä, että perheessä tai lähipiirissä jotain ongelmia on tapahtumassa. Monesti rikoslaki ei ole ollenkaan oikea keino ennaltaehkäisevästi suojella lapsia siellä perhepiirissä. Se on vasta jälkikäteen ja liian myöhäinen. Oikeudenmukaiset rangaistukset kuuluvat tähän pakettiin, [Puhemies koputtaa] mutta ennaltaehkäisyyn tarvitaan muita viranomaisia. [Leena Meri: Tuleeko rahat?]

16.49 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nettipoliisitoimintaa ei ole alasajettu, ennaltaehkäisevää työtä rakennetaan vahvemmaksi, ja aiivan erityisesti kehitetään viranomaisten välistä yhteistyötä, jota tässäkin paljon tarvitaan lastensuojelun, sosiaaliryöön eri muotojen, poliisin ja koulujen kesken. Tätä on hyvässä yhteistyössä esimerkiksi ministereiden Saarikko ja Grahn-Laasonen kanssa tänä syksynäkin viety eteenpäin.

Mitä tulee nimenomaan nettipedofilian vastaiseen työhön, kiitän myöskin eduskuntaa tärkeän aiheen esille ottamisesta, ja tulemme tämänkin ottamaan huomioon nyt poliisin ennalta ehkäisevän strategian eteenpäinviemisessä ja siihen tarvittavissa resurssipanostuksissa.

Aihe on kyllä varmasti meidän kaikkien yhteinen.

Kysymyksen käsittely päättyi.